

Anteckningar från webinariet

Volontärer för besöksverksamhet i skyddad natur och på naturum

31 maj 2024.

Webbinalet hölls av SLU Centrum för naturvägledning i samarbete med Naturvårdsverket. Fullständig dokumentation och inspelning finns på www.slu.se/cnv240531.

Sammanställningen från samtal om möjligheter och utmaningar finner du i detta dokument.

Noterat från chatten, frågor och kommentarer

Store mosse nationalpark har en förening kopplad till nationalparken som bildades då de ville hjälpa till med framför allt underhåll i nationalparken.

Det står en del om försäkringar i [Naturvårdsverkets handbok för volontärbete i skyddade områden](#).

Jamtli har gruppörsäkring för volontärer, på liknande sätt som för personalen. Man har en gruppörsäkring för tio ej namngivna personer åt gången. Då Jamtli drivs genom regionen är försäkringen genom dem.

Vattenriket, som drivs som kommunal verksamhet, försäkrar sina volontärer via kommunens försäkring.

Utomlands är det väldigt vanligt med volontärer i biosfärområden.

Naturum Hornborgasjön ger ersättning till föreningar som engagerar sig. Fågelklubbar får 6000 kr var och de får även sälja pins. Parkeringsvärdar, som under evenemanget inte lika lätt kan rekrytera nya medlemmar, får något högre ersättning. Volontärerna är försäkrade genom sina föreningar.

Tips efterfrågas på hur man skulle kunna fånga upp de personer som vill bidra på något sätt.

Sammanställning från samtal om möjligheter och utmaningar

Det hölls gruppsamtal om möjligheter och utmaningar med volontärverksamhet. Här är en sammanställning från samtalen i grupp samt från det efterföljande samtalet mellan alla deltagare.

Vilka möjligheter ser du för volontärer i er verksamhet?

Börja i liten skala

- Börja i det lilla för att testa, t ex med två volontärer som får enklare uppgifter.

Locka volontärer

- Om man efterfrågar volontärer för specifika/avgränsade projekt skulle man kunna fånga intresset hos rätt personer.
- Annonsera i sociala medier
- Lyft hälsoaspekten med ideellt engagemang. Ensamhet är ett växande problem i samhället.
- De kan känna sig utvalda om de får hjälpa till med naturområden som förvaltarna inte har tid att besöka.

- Det finns ett stort engagemang bland fjällturister. Det finns möjligt att utbilda dem i fjällfrågor.
- Hos skolklasser, praktikanter och ungdomsgrupper skulle det kunna finnas ett stort intresse att bidra. Gymnasie- och folkhögskoleelever skulle kunna engagera sig, som en del i utbildningen.
- Man skulle kunna bygga vidare på att lokalbefolkning ibland engagerar sig "för att få saker gjort".

Samarbeta med lokala aktörer och föreningar

- Samarbeten med föreningar finns redan för en del nationalparker, men har inte alltid setts som volontärverksamhet.
- Engagera personer i naturskyddsföreningar.
- Samarbeta med nationalparkspartner/entreprenör i området, som i sin tur handleder volontärer.

Få stöd av kommuner

- Kommunerna, som är intresserade av turismutveckling, kanske har möjlighet att hjälpa till med samordning av volontärer. Vilken erfarenhet har kommunerna av det?

Få hjälp med naturvägledning och värdskap

- Erbjud personliga möten genom värdar, t ex vid leder och stugor. Samtidigt skulle de kunna utföra enklare arbeten mot att bo gratis i stugor.
- Använda volontärer inom information (flora, fauna, historik) och på så sätt nå ut mer.
- Man skulle med hjälp av volontärer kunna upprätthålla en service som tidigare köptes in.

Få hjälp med praktiska uppgifter

- Hjälpa till med praktisk förvaltning (ledunderhåll, slåtter, gräsklippning, städning eller spika spänger). Speciellt för personer som inte har lokalkännedom skulle den typen av uppgifter kunna passa bra.
- Tydliga/konkreta arbetsuppgifter
- En pensionär som ändå går i området varje dag skulle kunna få i uppgift att rapportera brister.
- Fiskeprojekt

Få hjälp vid ensamarbeten

- Kan vara bra att ha med volontärer vid ensamarbeten, t ex riskfyllda arbetsuppgifter som motorsågsjobb.

Få hjälp med lägre prioriterade områden

- Kanske skulle volontärer kunna hjälpa till att göra enklare arbeten, som inventeringar, för mindre kända/besökta naturområden. Dvs områden som förvaltarna inte prioriterar att lägga resurser på men ändå vore bra att få koll på.

Vilka konkreta hinder ser du?

Ansvar och försäkring

- Osäkerhet kring ansvar: Arbetsmiljö, försäkring behöver lösas.

Krävs tydliga instruktioner och bra kommunikation

- Kan bli problem om de tar sig friheter att göra "egna" åtgärder i skyddad natur, viktigt med kommunikation.

Brist på tid och resurser

- Krävs personal för att planera och handleda och t ex på naturum är det oftast låg bemanning.
- Att tiden inte finns för att ta hand om volontärer för "det lilla extra" när resurserna inte räcker till det grundläggande.

Hitta lämpliga personer

- Måste vara lämpliga personer, viktig rekryteringsprocess. Mycket är personberoende.
- Vid informationsjobb så gäller det att hitta personer med specialkunskaper.
- Saknas ibland intresse att hjälpa till. Det kan vara svårt att väcka intresse och få in yngre. För de äldre blir tungt att orka de fysiskt utmanande uppgifterna.

Hitta lämpliga uppgifter

- Man behöver hitta lämpliga uppgifter som inte innebär några risker.

Boende för volontärer

- Boende för tillresta volontärer

Är det värt insatsen?

- Det är en stor investering i tid för lite nytta och med tillresta volontärer blir det dessutom ofta korta perioder.

Länkar som delades

Naturvårdsverkets handbok för volontärbete i skyddade områden

<https://www.naturvardsverket.se/vagledning-och-stod/skyddad-natur/volontararbete-i-skyddade-omraden/>

Länsstyrelsen Dalarnas rapport om volontärer

https://catalog.lansstyrelsen.se/store/26/resource/2014_19

Jamtli's sida om volontärer

<https://www.jamtli.com/om-oss/volontarer/>

NCK:s sida om volontärsamordning

<https://nckultur.org/projekt/leading-and-learning/>

Biosfärambassadörer i Kristianstad vattenrike

<https://vattenriket.kristianstad.se/bli-biosfarambassador/>

Tranvärdar i Vattenriket

<https://vattenriket.kristianstad.se/tranvardar/>